

Uitlegbaarheid onlosmakelijk onderdeel van uitvoerbaarheid

Dit position paper is geschreven als bijdrage aan de deskundigenbijeenkomst van de Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Eerste Kamer op 14 februari 2023

10 februari 2023

De Autoriteit Financiële Markten (**AFM**) dankt de Vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Eerste Kamer voor de mogelijkheid om haar visie op de uitvoerbaarheid van het Wetsvoorstel toekomst pensioenen (**Wtp**) toe te lichten.

De AFM stelt voorop dat de aanstaande wijziging van de Pensioenwet een belangrijke volgende stap is in de herziening van het Nederlandse pensioenstelsel, die ertoe zal leiden dat het pensioenstelsel beter aansluit bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de financiële markten. Tegelijkertijd betekent deze stap dat de pensioensector, waaronder sociale partners, pensioenuitvoerders en toezichthouders, voor de aanzienlijke opgave staat om deze complexe transitie uit te voeren. De AFM ziet dat de pensioensector voortvarend aan de slag is gegaan met de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Het is belangrijk dat pensioenuitvoerders in de uitvoering voldoende aandacht houden voor de uitlegbaarheid van zowel de nieuwe pensioenregelingen als de transitie daar naartoe. Uitlegbaarheid aan deelnemers is immers geen sluitstuk van de uitvoering maar een doorlopend en onlosmakelijk onderdeel daarvan. Als de overgang naar het nieuwe stelsel niet uitlegbaar is richting deelnemers, kan dit mogelijk leiden tot veel vragen en onvrede onder de Nederlandse bevolking.

Om deze reden zal de AFM in haar toezicht tijdens de transitie op pensioenuitvoerders en vermogensbeheerders blijvend aandacht voor uitlegbaarheid houden. Het gedragstoezicht van de AFM richt zich op het beschermen van individuele Nederlanders die in hun leven te maken krijgen met complexe financiële producten, die grote invloed hebben op hun financiële welzijn. Dit geldt ook voor deelnemers aan pensioenregelingen. Pensioenen hebben immers een aanzienlijke impact op het inkomen voor de oude dag. Dit is de levensfase waarin veel Nederlanders bij financiële tegenvallers vaak nauwelijks handelingsperspectief meer hebben.

Vanuit dit perspectief geeft de AFM de Eerste Kamer graag nog de volgende aandachtspunten mee ten behoeve van de behandeling van de Wtp.

1. Uitlegbaarheid is onlosmakelijk onderdeel van uitvoerbaarheid

Transparantie is geen doel op zich, maar een middel om wantrouwen en voorzienbare teleurstellingen bij deelnemers te voorkomen. Dit betekent dat de gevolgen van besluiten genomen door de professionele spelers op de financiële markten, zoals pensioenuitvoerders, uitgelegd moeten worden aan de mensen die met deze gevolgen te maken hebben. De wetgever heeft het, vooruitlopend op de pensioentransitie, mogelijk gemaakt voor pensioenfondsen om onder soepeler voorwaarden een toeslag te verlenen. Voorwaarde voor de pensioenverhogingen is dat pensioenfondsen richting deelnemers communiceren over de generatie-effecten hiervan, en ook uitleggen waarom het besluit om te indexeren evenwichtig is. De AFM heeft onderzoek gedaan onder 39 pensioenfondsen naar de communicatie over deze bijzondere toeslagverlening en zal hierover binnenkort publiceren. De AFM heeft hier speciale aandacht voor omdat zij dit ziet als een lakmoesproef voor de wijze waarop pensioenuitvoerders tijdens de pensioentransitie richting deelnemers zullen communiceren over de gevolgen van hun besluiten.

Het is belangrijk dat pensioenuitvoerders niet alleen communiceren over de positieve gevolgen, maar ook evenwichtig communiceren over het feit dat de extra toeslagverlening voor groepen deelnemers op de langere termijn nadelige gevolgen kan hebben. Een van de redenen van de wijziging van het huidige pensioenstelsel was immers transparantie en herstel van vertrouwen. Dit wordt niet bereikt door enkel positieve boodschappen te brengen, maar juist door alle relevante consequenties van een besluit toe te lichten en duidelijk te maken dat in de besluitvorming de belangen van alle deelnemers zijn meegenomen.

2. Belang van correcte pensioeninformatie voor deelnemers

Deelnemers nemen financiële beslissingen op basis van de informatie die zij van pensioenuitvoerders krijgen. Als deze informatie onjuist is, kan dit vervelende financiële gevolgen hebben. Goede datakwaliteit is van vitaal belang voor een zorgvuldige transitie. Voor deelnemers is het belangrijk dat dit zich niet beperkt tot de administratie van de pensioenuitvoerder, maar zich ook strekt tot de informatie die zij

ontvangen. Een verkennend onderzoek van de AFM laat zien dat dit niet altijd het geval is.¹ De AFM zal tijdens de transitie in haar toezicht aandacht besteden aan de vraag of pensioenuitvoerders een proces inrichten waarin getoetst wordt of informatieverstrekking aan deelnemers correct is.

Ook na de transitie is dit van groot belang. De overgang naar premiereregelingen heeft immers ingrijpende gevolgen voor de informatieverstrekking aan deelnemers. Doordat pensioenen sneller meebewegen met de economie zullen pensioenuitkomsten volatieler zijn en veranderen ook de verwachtingen van deelnemers over de beschikbaarheid van informatie. Aan deelnemers zal niet langer de aangroei van aanspraken moeten worden uitgelegd, maar de toe- of afname van het vermogen en de verwachte uitkering als gevolg van ontwikkelingen in de beurskoers en rentestand. Dit brengt nieuwe uitdagingen met zich mee, en ook hier geldt dat het belangrijk is dat de pensioenuitvoerder zich ervan vergewist dat de deelnemersinformatie correct is.

3. Afstemming tussen pensioenuitvoerder en vermogensbeheerder van belang voor ordentelijke transitie

De administratie van individuele pensioenpotjes brengt in het geval van de solidaire premiereregeling, waar collectieve rendementen naar individuele potjes moeten worden toebedeeld, extra complexiteit met zich mee. Denk hierbij aan de toedeling van beschermingsrendementen aan individuele deelnemers. Daarom is samenwerking tussen de pensioenuitvoerder en de vermogensbeheerder essentieel. In bredere zin kan de pensioentransitie grote gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering van vermogensbeheerders en fiduciair beheerders. Deze partijen kunnen te maken krijgen met meerdere ingrijpende verandertrajecten tegelijk, wat een wissel kan trekken op de bedrijfsvoering. Daarin ziet de AFM een 'stapelrisico'. Het is van belang dat alle betrokken partijen, in het bijzonder pensioenuitvoerders en de voornaamste uitbestedingspartners zoals pensioenuitvoeringsorganisaties en vermogensbeheerders, goed met elkaar in contact blijven en plannings op elkaar afstemmen. Dit raakt met name IT-vraagstukken en data-uitwisseling in de keten. De AFM houdt daar in haar toezicht nadrukkelijk oog voor, en blijft hierover ook in nauw contact met De Nederlandsche Bank.

4. AFM maakt zich zorgen over de grijze vlek en potentiële teleurstelling bij deelnemers

Het terugdringen van de zogenoemde witte vlek is een belangrijk thema geweest in de plenaire behandeling van de Wtp. De pensioensector kent daarnaast ook een grijze vlek: pensioenregelingen waar dusdanig lage premies worden ingelegd dat wel over pensioen wordt gesproken, maar dat zonder individuele extra voorzieningen waarschijnlijk geen sprake zal zijn van een adequaat pensioeninkomen bovenop de AOW. Voor deelnemers kan het lastig zijn de kwaliteit van een pensioenregeling te beoordelen, aangezien dat technische kennis vereist. De kans op teleurstelling bij deze 'magere regelingen' is dan ook groot.

De AFM ziet hier risico's waar zij in haar toezicht aandacht aan zal besteden. Het terugdringen van de witte vlek kan mogelijk een verschuiving naar de grijze vlek bewerkstelligen, waarmee het probleem op het eerste gezicht weg lijkt, maar in de praktijk slechts is veranderd in een situatie waarin weliswaar meer deelnemers een pensioen opbouwen, maar die opbouw waarschijnlijk niet strookt met hun verwachtingen. Een deel van de oplossing ligt in de informatieverstrekking aan deelnemers over de kwaliteit van hun pensioenregeling. Tegelijkertijd weten we dat de handelingsbereidheid van deelnemers laag is, en dat voorkomen beter is dan genezen. Daarom ziet de AFM ook een rol voor alle betrokkenen in de totstandkoming van de pensioenregeling: zowel sociale partners/werkgevers als pensioenuitvoerders en pensioenadviseurs. Hierbij merkt de AFM op dat pensioenfondsen, als gevolg van de nieuwe norm opdrachtbevestiging, bij aanvaarding van de opdracht inzichtelijk moeten maken hoe de regeling uitpakt voor deelnemers.

¹ Zie <https://www.afm.nl/~profmedia/files/doelgroepen/pensioenuitvoerders/rapport-pensioenadministratie-pensioencommunicatie.pdf>

5. Voldoende aandacht voor uitvoerbaarheid van het toezicht

De pensioentransitie vraagt de komende jaren niet alleen veel van pensioenuitvoerders en vermogensbeheerders. Ook van de toezichthouders wordt extra aandacht vereist. Voor de AFM betekent de Wtp een structurele uitbreiding van het toezichtmandaat in verband met keuzebegeleiding, risicopreferentieonderzoeken, opdrachtbevestiging en klachtenafhandeling en daarnaast een piekbelasting in de transitiefase als gevolg van de communicatieplannen en daaropvolgende communicatie aan deelnemers. De AFM bereidt zich hier al geruime tijd op voor, samen met de pensioensector, zodat zij goed toezicht kan houden op deze cruciale overgangsfase in de oudedagsvoorziening van het grootste deel van de Nederlandse bevolking. Het is immers in ieders belang dat de transitie geen onnodige vertraging oploopt.

Autoriteit Financiële Markten

Postbus 11723 | 1001 GS Amsterdam

Telefoon

020 797 2000

www.afm.nl

Dataclassificatie

AFM - Publiek

Follow us: →

De AFM maakt zich sterk voor eerlijke en transparante financiële markten.

Als onafhankelijke gedragstoezichthouder dragen wij bij aan duurzaam financieel welzijn in Nederland.

De tekst van deze publicatie is met zorg samengesteld en is informatief van aard. U kunt er geen rechten aan ontleen. Door veranderende wet- en regelgeving op nationaal en internationaal niveau is het mogelijk dat de tekst niet actueel is op het moment dat u deze leest. De Autoriteit Financiële Markten (AFM) is niet aansprakelijk voor de eventuele gevolgen – bijvoorbeeld geleden verlies of gederfde winst – ontstaan door of in verband met acties ondernomen naar aanleiding van deze tekst.

© Copyright AFM 2023